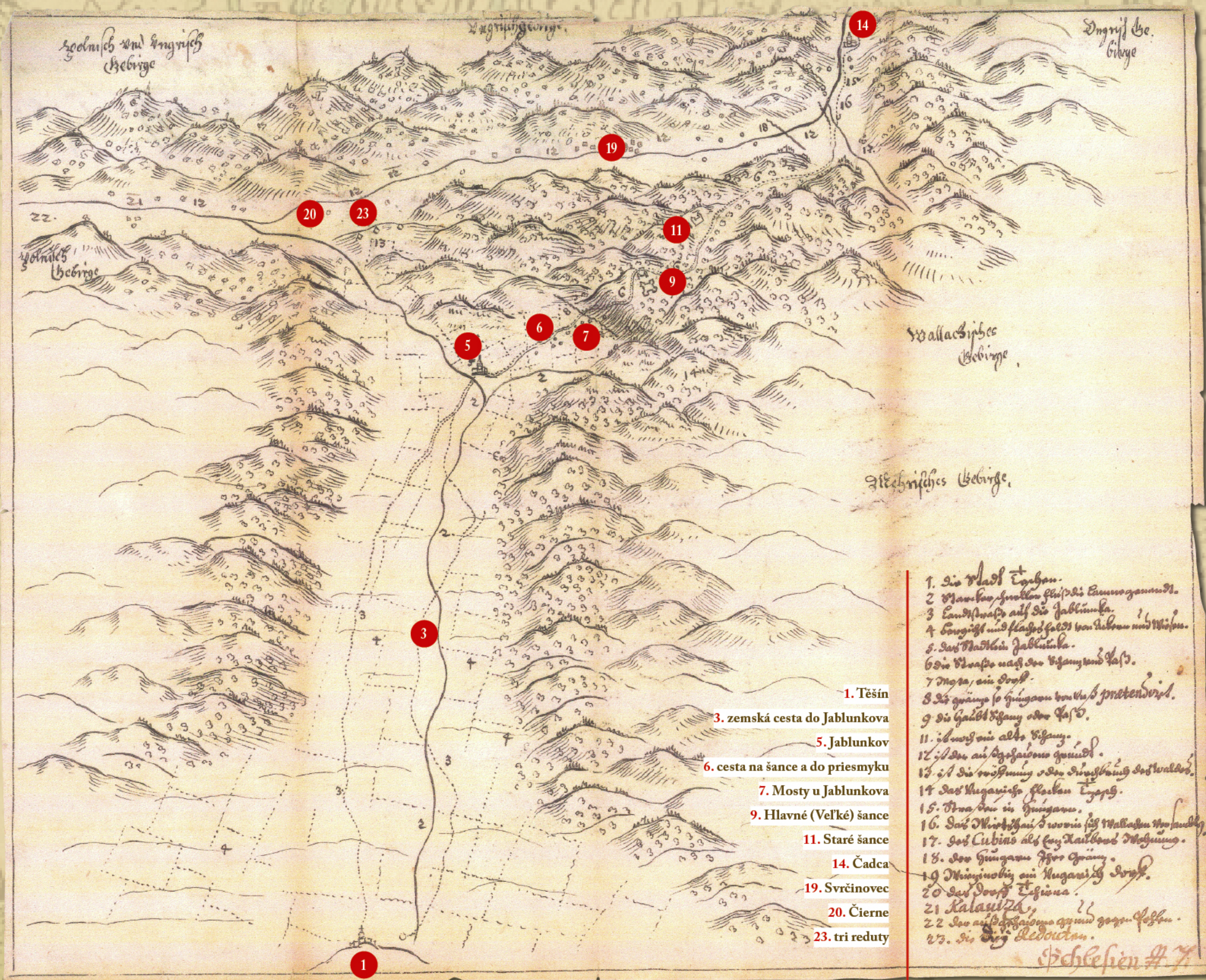

Vznik šancov a ich úloha za tridsaťročnej vojny

Po smrti českého a uhorského kráľa Ľudovíta Jagelovského roku 1526 v bitke pri Moháči bol za českého a časťou uhorskej šľachty aj za uhorského kráľa zvolený Ferdinand Habsburský, ktorý položil základy habsburskej monarchie. Prvé správy o opevnení Jablunkovského priesmyku sa objavujú v prvej polovici 16. storočia, kedy v súvislosti s expanzívnou politikou Tureckej ríše v apríli roku 1529 schválil kniežací Snem vo Vratislavi opatrenia na obranu krajiny pred Turkami. Opatrenia sa mali týkať aj Jablunkovského priesmyku, ale po porážke tureckých vojsk v septembri roku 1529 pri Viedni, už zrejme k realizácii prác v priesmyku nedošlo.

— Nové boje medzi Habsburgovcami a Tureckou ríšou sa rozohreli už roku 1541. Z tohto roku pochádzajú tiež písomné zmienky o opevnení južnej hranice Sliezska, spoľahlivé doklady o ich realizácii nemáme.

— Prvá potvrdená vybudovaná pevnosť v najvyššom bode priesmyku sa uvádza v roku 1578, neskoršie známa ako Staré šance, ktoré nechal postaviť tešínsky knieža Václav III. Adam. Opevnenie priesmyku, hájené oddielmi sliezskych stavov, sa osvedčilo taktiež behom povstania uhorského šľachtica Štefana Bočkaja v rokoch 1604–1606, kedy Bočkajovi stúpenci operovali v blízkosti Jablunkovského priesmyku v okolí Žiliny.

Jablunkovský priesmyk so znázornením ciest a opevnení z roku 1663

— Behom tridsaťročnej vojny v rokoch 1618–1648 sa Jablunkovský priesmyk stal miestom možného spojenia vojsk protihabsburského tábora. Ohrozovali ho vojska sedmohradského kniežata Gabriela Betlena, protestantské vojsko Jána Juraja Krnovského, vojsko Ernesta Mansfelda v dánskych službách a v rokoch 1642–1645 švédske jednotky generála Torstenssona a povstanie Juraja Rákociho.

— Už v roku 1621 bolo vybudované nové opevnenie severnejšie od už stojaceho, Veľké šance, ako sa uvádza v lis-

te regentov, vládnuvich v kniežatstve za neplnoletého Bedricha Viliama, sliezskym stavom. Medzi rokmi 1638–1639 boli šance zbúrané uhorskými povstalcami.

— V rokoch 1642–1645 nechala tešínska kňažná Alžbeta Lukrécia zbúrané šance opraviť a rozšíriť. V tejto dobe boli tiež pravdepodobne postavené tzv. Malé šance a po celej dĺžke uhorskej hranice boli umiestnené dvojité záseky.

Štefan Bočkaj
(1555–1606)

uhorský šľachtic,
vodca protihabsburského
povstania v rokoch
1604–1606

Gabriel Bethlen
(1580–1629)

sedmohradské knieža,
v rokoch 1619–
1626 niekoľkokrát
vojensky vystúpil proti
Habsburgom

Ernest von Mansfeld
(1580–1626)

barón, významný
vojvoda,
bojujúci na strane
protihabsburského
tábora

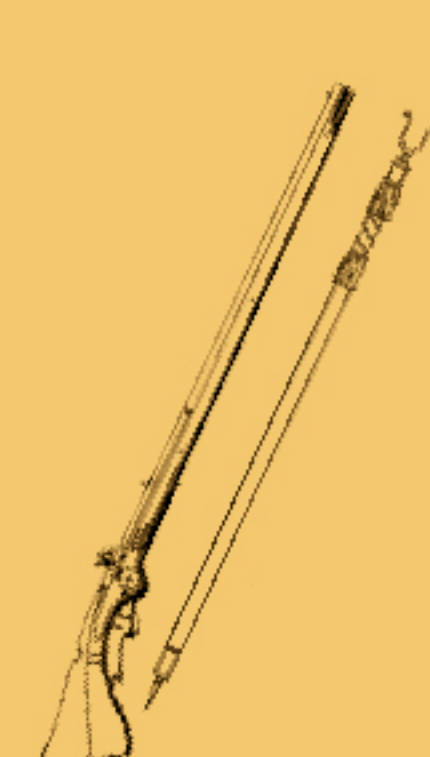

Lennart Torstensson
(1603–1651)

barón z Ortaly, švédsky
generál, v rokoch 1641
– 1646 vrchný veliteľ
švédskych vojsk

Hajdúsi, hlavná časť Bočkajovho vojska, tvorená
z kresťanských uprchlíkov spod tureckej nadvlády

Musketa

Kyrysník 1618–1648

Uhorský jazdec

Dragún na koni

Druhy vojsk v čase tridsaťročnej vojny, arkebuzier, trubač,
zástaník, dôstojník, musketieri a pikaniér